

NEAGU
DJUVARA

O SCURTĂ ISTORIE
ILUSTRATĂ
A ROMÂNILOR

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	5
I. ÎNCEPUTURILE	10
Geto-dacii	13
Roma	14
Dacia, colonie romană	16
Năvălirea barbarilor	23
Legiunile romane se retrag din Dacia	24
„Zece adevăruri despre continuitate“	28
Primii barbari în părțile noastre	37
Slavii	42
A stăpânit țaratul protobulgar și în părțile noastre?	44
Cele două faze ale creștinării românilor	47
Ungurii	52
Cumanii	58
Revolta Asăneștilor și „regatul vlahilor și al bulgarilor“	59
Invazia mongolă	61
Diploma Ioanișilor (1247) – o „radiografie“ a Olteniei și Munteniei înainte de descălecat	65
II. NAȘTEREA STATELOR	
ROMÂNEȘTI MEDIEVALE	70
Fost-a descălecat?	70
Cine a fost Basarab Întemeietorul?	71
Momentul 1330	78
Urmașii lui Basarab. Anul 1359: a legem definitiv între Roma și Constantinopol	82

Descălecatul în Moldova	84
Sistemul de succesiune la tron	86
Adunările de stări	88
Marii-boieri	88
Boierii mici	93
Rolul Bisericii	95
Moșneni și razeși	97
Rumâni sau vecini	98
Țigani	100
Oastea	102
Orașele	103
Remarcă despre regimul feudal	105
III. ROMÂNII SUB „TURCOCRAȚIE“.	
APARIȚIA PUTERII OTOMANE	110
Mircea cel Mare (zis și „cel Bătrân“)	114
În al doilea stat românesc, Moldova	121
Dinastia angevină în Ungaria și starea românilor din Ardeal. Iancu de Hunedoara	125
Vlad Dracul și Vlad Țepeș	130
Matei Corvin	136
Ștefan cel Mare	138
Petru Rareș	144
Sfârșit de veac tulbure în Moldova	147
Țara Românească de la Neagoe Basarab la Petru Cercel	151
Transilvania în veacul al XVI-lea. Urmările dezastrului de la Mohács	155
Protestantismul. Schimbări mari în Europa	158
Cultură și politică	161
Mihai Viteazul și vitejii lui	164
Coaliția inițiată de împăratul Rudolf II	166
Mihai stăpân pe Transilvania și Moldova	172
IV. EV MEDIU PRELUNGIT ÎN ȚĂRILE ROMÂNE	178
Privire asupra Transilvaniei în secolul al XVII-lea	178
Asediul Vienei în 1683 și urmările sale. Pacea de la Karlowitz (1699)	179
CUPRINS	346

„Unirea“ cu Roma	182
Marea răscoală din 1784	185
Veacul al XVII-lea	
în Țara Românească și Moldova	188
Avânt cultural în veacurile al XVI-lea și al XVII-lea	190
Turcii ne impun domni străini	197
Șerban Vodă Cantacuzino	198
Constantin Brâncoveanu,	
iscusit om politic, ctitor și martir	200
Dimitrie Cantemir, intelectual de talie europeană,	
dar politician nerealist	204
Pașalâc sau țară autonomă cu domni străini?	208
Veacul fanarioților (1711–1821)	211
Războaiele austro-ruso-turce	218
„Răpirea“ Bucovinei (1775).	
Pierdem pentru prima oară Basarabia (1812)	220
Popoarele creștine se revoltă împotriva turcilor.	
Eteria și Tudor Vladimirescu (1821)	224
Soarta românității sud-dunărene.	
Aromânii în Grecia și în diasporă	230
V. ROMÂNII ÎN FAZA MODERNIZĂRII	236
Domniile pământene în Principate	236
Influența franceză dominantă	238
Ocupația rusă din 1828–1834.	
Regulamentele Organice	241
Revoluția de la 1848 în Principate – neizbutită	
în Moldova, victorioasă timp de trei luni	
în Țara Românească. Rolul francmasoneriei	245
1848 în Ardeal: ungurii și românii –	
în tabere opuse	253
Principatele între 1848 și 1859. Preliminariile Unirii.	
Războiul Crimeii (1854–1856)	256
Unirea Principatelor (1859)	259
Domnia lui Cuza	261
Detronarea lui Cuza	265
Cum s-a ales un domn străin în 1866	266
Interesul de a avea o monarhie de origine străină	268
Carol I domn	270
Războiul de Independență (1877)	272

VI. ROMÂNIA CONTEMPORANĂ.	
CAROL I, REGE AL ROMÂNIEI	278
Începe înflorirea culturală a României	281
O umbră mare în tablou: chestiunea agrară	286
Cele două războaie balcanice (1912–1913). Pacea de la București și anexarea Cadrilaterului	288
Poate fi „obiectiv“ istoricul contemporaneității?	292
Considerații asupra întregii perioade 1914–1991: „Războiul de șaptezeci și șapte de ani“	293
Primul Război Mondial (1914–1918)	295
România în război	299
Dificile negocieri de pace la Versailles	304
Marea Unire din 1918	305
Situația internă la începuturile României Mari. Reforma agrară	308
Viața politică în perioada interbelică. Partide vechi și noi	311
Situația politică în Europa anilor '30. Ascensiunea partidelor de extremă dreaptă	314
Mișcarea legionară (Legiunea Arhanghelul Mihail, Garda de Fier)	316
Instaurarea dictaturii regale	320
Pactul Ribbentrop–Molotov (23 august 1939). Izbucnește al Doilea Război Mondial	323
Ultimatumul sovietic (26 iunie 1940). <i>Diktat</i> -ul de la Viena (30 august 1940)	325
Generalul Antonescu și „Statul Național-Legionar“	328
Războiul din Răsărit (iunie 1941)	331
23 august 1944 – arestarea lui Antonescu și „răsturnarea alianțelor“	334
Situația internațională după 1945. Acordul de la Ialta (februarie 1945)	335
Instalarea forțată a sistemului comunist	339

I. ÎNCEPUTURILE

*Ceramică de tip Cucuteni,
datând de câteva mii de ani*

Dacă aveți în față o hartă fizică a României, observați cum arată Podișul Transilvaniei: s-ar zice că țara noastră este un fel de mare cerc în jurul Transilvaniei. Ei bine, acolo s-a născut neamul românesc.

Cine locuia pe podișul Transilvaniei acum vreo două mii cinci sute de ani? – fiindcă a încerca să vedem cine a fost acolo mai înainte e o întreprindere prea grea. Nu putem, în cadrul unei lucrări atât de succinte, să împingem studiul în preistorie. Într-adevăr, în spațiul în care locuim astăzi, arheologia ne revelă urme de străveche prezență umană, de mii și poate zeci de mii de ani. Cum n-avem însă, deocamdată, nici un mijloc de a identifica rasa sau rasele acelor străvechi locuitori, de a pătrunde cât de cât moravurile și credințele lor, și, încă mai puțin, limbile vorbite, descrierea acelor civilizații ce se pierd în negura vremurilor ne-ar fi de prea puțin folos pentru a înțelege cum au apărut, în acest spațiu, cei ce pot fi considerați cu mai multă probabilitate ca strămoșii noștri. Cert este doar, din numeroasele urme arheologice de pe tot teritoriul țării, că s-au succedat valuri-valuri de migrații și din sud, și din vest, și din est, și e cu neputință să deduci numai din forma locuințelor și a mormintelor, ori din stilul uneltelor sau al ceramicii ce fel de rase au fost și cum s-au amestecat sau cum s-au nimicit una pe alta. Să ne limităm așadar la evocarea acelor popoare cărora savanții din veacul al XIX-lea le-au zis „indo-europene“, fiindcă au împânzit spre apus Europa întregă, și au ajuns spre miazăzi și răsărit până în India.

Acum vreo patru-cinci mii de ani, pornind de pe teritoriul unde se află acum Bielorusia, Ucraina de vest și Polonia, s-au urnit cu încetul, însă într-un elan neînfrânat, seminții vorbind aceeași limbă, care au ajuns să stăpânească cu vremea întregul nostru continent. Nu erau de o singură rasă (adică, în termeni de antropologie, nu aparțineau cu toții aceleiași tip fizic). S-a crezut, în secolele trecute, că indo-europenii, la origine, semănau toți cu scandinavii de azi, că erau înalți, blonzi și cu craniul dolicocefal, adică, văzut de sus, oval ca un ou. Era o concepție greșită: indo-europeana a fost doar o limbă. Arheologia a adus dovada că în leagănul original s-au aflat fel de fel de popoare care, trăind de mii de ani împreună sau în vecinătate, au ajuns să vorbească aceeași limbă. Și din semințiile acestea de limbă indo-europeană, care s-au revărsat în valuri succesive, și la intervale câteodată mari, asupra Europei, împingând sau nimicind alte etnii mai vechi sau contopindu-se cu ele, s-au născut aproape toate popoarele care trăiesc astăzi în Europa.

Carul de bronz de la Bujoru, județul Teleorman, aparținând culturii arheologice Basarabi. Poate fi datat în secolul al VIII-lea î.Cr., așadar cu mai bine de două secole înainte de prima menționare a geșilor în Istoriile lui Herodot.

Spadă descoperită la Benești, în județul Sibiu. Datează din perioada târzie a epocii bronzului, iar urmele de pe tăiș arată că a fost folosită în luptă.

*Zic aproape toate, fiindcă au rămas mici nuclee neschimbate dinaintea venirii indo-europenilor, iar după aceștia au mai venit câteva popoare de limbă diferită. Care sunt acestea din urmă? De pildă *finlandezii, estonienii, ungurii și turcii*. Iar dinaintea de indo-europeni cine a mai rămas? După limbă, ar fi doar *bascii*, care formează și astăzi un grup etnic compact în nordul Spaniei și sud-vestul Franței. Unii antropologi susțin că și Sicilia ar fi majoritar populată cu seminții anterioare valului indo-european; sicilienii au adoptat însă limba dominatorilor romani, și n-a rămas nici o urmă a vreunei limbi anterioare idiomurilor indo-europene.*

Fibulă de argint dacică din Transilvania, unde au fost descoperite și alte piese de orfevrărie asemănătoare. Fibulele erau folosite pentru a prinde părțile de vestimentație ale unui costum feminin sau masculin.

Geto-dacii

Să revenim la spațiul carpato-dunărean. Aici sursele arheologice și documentare ne revelă, venită probabil deja din al doilea sau chiar al treilea mileniu înaintea erei noastre, prezența unei ramuri indo-europene. Pe reprezentanții ei unii i-au numit *daci* (în special în Transilvania), alții i-au numit *geți* (în Muntenia, Dobrogea și până în Basarabia).

Iar la sud de ei se găseau tracii. Mulți istorici cred, pe baza unei singure propoziții a istoricului grec Herodot (secolul al V-lea î.Cr.), că și geto-dacii erau o ramură a tracilor. Astăzi se pare că nu e chiar așa. Ar fi fost rude apropiate ale tracilor, dar limbile (puținul cât a mai rămas din aceste limbi) nu se potrivesc sută la sută, nu avem la geto-daci aceleași nume de localități,

Inel dacic de argint din secolul I d.Cr. Face parte din tezaurul de la Măgura, județul Teleorman.

Dacia preistorică, din paleolitic până la 512 î.Cr.

Tarabostes, adică nobil dac

nu avem aceleași nume de regi ca la traci și, mai cu seamă, la traci se cunosc numele a zeci de zeițăți, dacă nu chiar sute, pe când geto-dacii par a nu fi avut decât o singură zeitate principală: Zalmoxis. Un neam erau deci acești geto-daci, alt neam, mai la sud, erau tracii, unde sunt Bulgaria și Turcia de azi, și alții illyrii, mai la vest, unde e Albania, și unde a fost Iugoslavia.

În secolul I î.Cr., aceste triburi geto-dace se unesc sub un singur rege, pe care-l cheamă Burebista. E prima dată când strămoșii noștri apar în istorie uniți și având un rege care îndrăznește să se lupte cu Roma. Stăpânirea lui Burebista se întindea și peste multe alte triburi, de dincolo de Nistru și până în Pannonia – dar el moare asasinat, în același an cu Caesar (44 î.Cr.)!

Roma

Romanii sunt tot un popor indo-european, stabilit pe teritoriul Italiei de azi. Au pornit de la un oraș, Roma, al cărui ținut înconjurător se cheama Latium (de unde cuvântul *latini*), și în trei-patru sute de ani, din jurul orașului Roma, încetul cu încetul construiesc o ade-

Lupoica de pe Capitoliu, simbolul originii legendare a Romei și al caracterului etern al Cetății și al imperiului. Statuia datează din secolul al VI-lea î.Cr., dar gemenii Romulus și Remus au fost adăugați în secolul al XV-lea. Mai multe copii ale statuii se găsesc și în România.

